

Laaghangend fruit

Interview met Suzanne Lundvall

De naam van Prof. Dr. Suzanne Lundvall viel plots tijdens de voorbereidingen op het topic Pedagogisch Klimaat (LO 3). Haar naam viel, omdat haar bijdrage als keynote speaker tijdens de Dag van het Sportonderzoek 2023 in Zwolle én als onderzoekster op het gebied van duurzaamheid en bewegen niet onopgemerkt waren gebleven. Genoeg redenen dus om nader met haar kennis te maken in het kader van dit topic. Wie is Suzanne Lundvall en wat zou zij voor deze topic kunnen betekenen als het gaat om het bewustmaken van docenten en leerlingen op het gebied van klimaat en duurzaamheid? En welke rol ziet zij weggelegd voor docenten bewegingsonderwijs en bewegen op dat speelveld? Een openhartig onlinegesprek over haalbare vergezichten.

| Frank Gerritsen

Klimaat en duurzaamheid op scholen in Zweden

Je hebt aan diverse onderzoeken in Zweden deelgenomen. Kun je in vogelvlucht aangeven wat daarvan bruikbare conclusies zijn als het gaat om de relatie tussen Lichamelijke Opvoeding en duurzaamheid?

Suzanne: "In 2020 financierde de Zweedse regering een groot project met als doel om de kloof tussen de aangeboden lesinhouden van het middelbaar onderwijs en de wijze waarop de lerarenopleidingen in het hoger onderwijs de toekomstige leraren daarop voorbereiden te overbruggen. Het doel

van dit initiatief was om modellen voor praktijkgericht onderzoek te ontwikkelen waarbij beide docentengroepen en onderzoekers elkaar op gelijke voet ontmoetten om samen te beslissen welke duurzame thema's en uitdagingen het (middelbaar) onderwijs te wachten staat. Uitdagingen die moeten leiden naar een sterkere wetenschappelijke onderbouwing van het aangeboden onderwijs en tegelijk een brug slaan tussen middelbare school, hoger onderwijs en (wetenschappelijk) onderzoek. Op dat moment werkte ik aan de *Swedish School of Sport and Health Sciences* in Stockholm en startte een praktijkgericht onderzoek. In dit onderzoek brachten we in kaart op welke wijze het (urbane) outdoor onderwijs in relatie met gezondheid gebracht kon worden. Met andere woorden: hoe kunnen alternatieve leeropdrachten en plaatsgebonden outdoor activiteiten, ruimte creëren voor reflecties op het gebied van natuur en duurzaamheid waarmee een bredere conceptualisering van begrippen als gezondheid en welzijn worden gerealiseerd? Van oudsher is het Zweedse outdoor onderwijs namelijk erg praktisch en meer gericht op hoe om te gaan met de natuur, veiligheid en kleding, terwijl een vorm van wetenschappelijke basis over hoe een groene natuurlijke omgeving de gezondheid en het welzijn beïnvloedt, ontbreekt. We ontdekten ook dat de dimensie duurzaamheid nauwelijks aan bod kwam in de overkoepelende Zweedse curricula van *Physical Education*, waar outdoor onderwijs onderdeel van is. Een opmerkelijke constatering, aangezien de Zweedse regering zich heeft gecommitteerd aan de Agenda 2030 met de gedefinieerde duurzame ontwikkelingsdoelen (*Sustainable Development Goals*)."

Vrijheid en bewustwording

In een van je artikelen citeer je Wals (Wals, 2019) die - vrij vertaald - aangeeft

dat het onderwijs in duurzaamheid bij scholen en docenten een vorm van vrijheid vraagt waarbij een moreel en ethisch kompas leidend moet zijn. Op welke wijze zouden scholen deze alternatieve paden kunnen bewandelen om dat bewustzijn in duurzaamheid bij kinderen aan te wakkeren?

Suzanne: “Ik zag een uitgelezen mogelijkheid om de armen ineem te slaan en te onderzoeken waar een verbinding gemaakt zou kunnen worden tussen Outdoorlife – Outdoor education - Health en duurzame ontwikkeling bij leerlingen. De eerste stappen op weg naar duurzame gezondheid werden ingegeven door in gesprek te gaan met leerlingen van middelbare scholen. Vragen als: wat betekent gezondheid eigenlijk voor 13-15-jarigen en op welke wijze kunnen we dit op een hoger plan trekken? Door deze benadering werd gezondheid in een breder perspectief geplaatst dan alleen de persoonlijke gezondheid van iedere leerling zoals die in veel (school) werkplannen als doelstelling vermeld staan. Door deze benadering werd er bij de leerlingen een beroep gedaan op het aanreiken van duurzame vergezichten die daarmee het persoonlijke domein van gezondheid verbreden en zelfs overstijgen. Door bijvoorbeeld de naam *Physical Education and Health* te veranderen in *Movement Activity* (vertaald Beweegactiviteiten) zou er een breder bewustzijn bij zowel leerlingen als docenten ontstaan, omdat bewegen en gezondheid meer anaaloog aan elkaar verbonden worden en niet als twee aparte entiteiten opgevat worden. Door *activity* als uitgangspunt te nemen, wordt gezondheid als het ware in een adem meegenomen. *Movement is Activity is Health*, wordt daarmee de algemene opvatting.”

Pedagogisch en didactisch domein

Vervolgens citeer je ook Howells (Howells 2019) die – vrij vertaald – aangeeft dat Physical Education and Health een belangrijke hoeksteen zijn in de holistische kijk op de ontwikkeling van leerlingen. Hoe zou zich dit kunnen vertalen naar het bewusstmaken van klimaatverandering en duurzaamheid?

“Tijdens het onderzoek werd duidelijk dat een multidisciplinaire benadering tussen *Outdoorlife – Outdoor education en Health* op middelbare scholen in Zweden gewenst is en dat daarmee tegelijkertijd een (andere) didactische benadering van ons vak wellicht noodzakelijk is. Doel hiervan is dat door een dergelijke multidisciplinaire benadering van ons vak de leerlingen meer betrokken raken bij begrippen als klimaat(verandering) en duurzaamheid en dat bewegen in een duurzame wereld hun direct raakt! De begrippen *outdoor en outdoor-life* maakten veel los bij de leerlingen. Begrippen als ‘vrijheid’, ‘alleen zijn’ of ‘samen zijn met vrienden’ en ‘stilte ervaren’ kwamen bovendien. Indrukken en gedachten die onlosmakelijk verbonden waren met een (natuurlijke) omgeving waarin ze konden ontsnappen aan de drukte van alledag en letterlijk hun eigen (beweeg)ruimte konden ontdekken en ervaren. Het deed ons beseffen dat, ondanks dat ze soms niet letterlijk outdoor waren, ze er wel beelden bij hadden. Dergelijke psychologische en sociale ervaringen bij leerlingen moet zeker ook betekenis krijgen bij toekomstige docenten. Zijn zij zich er genoeg van bewust dat dergelijke beelden bij leerlingen kunnen opkomen? Sterker: zijn docenten (nog wel) in staat ervaringen als ‘vrijheid’, ‘alleen zijn’ of ‘samen zijn met vrienden’ en ‘stilte ervaren’ bij zichzelf op te roepen door te luisteren, te voelen en te ervaren waarmee een verbinding met de leerlingen tot stand komt?”

Durf de gymzaal te verlaten

Tot aan 2020 is er nauwelijks onderzoek gedaan naar de relatie tussen Physical Education en duurzame ontwikkeling op scholen. Nog geen twee procent van de onderwijsdoelen in Zweden gaan over duurzaamheid. Wat zouden deze resultaten kunnen betekenen voor het dagelijks handelen van docenten LO?

“Als we hierop doorvroegen bij docenten LO bleek een deel van de docenten daar wel degelijk mee bezig te zijn, maar dat ze het nooit als leerdoel hebben geformuleerd terwijl er het nodige laaghangende fruit voorhanden was. Stimuleer wandelen en fietsen van huis naar school, stimuleer dat leerlingen elkaar opzoeken om activiteiten

in de omgeving buiten de gymzaal te ondernemen. Samen bewegen dus en daarmee duurzaamheid als een (te leren) gewoonte wordt en in een sociale dimensie geplaatst wordt. Dergelijke initiatieven zijn nu grotendeels toe te schrijven aan persoonlijke initiatieven van docenten LO, omdat duurzaamheid binnen de docentenopleidingen in Zweden niet in het didactische domein, maar meer in het pedagogische domein geplaatst is.”

“De docentenopleidingen hebben in Zweden maar ook in Nederland een cruciale rol in het bewustwordingsproces van toekomstige docenten LO als het gaat om duurzaamheid. Laat studenten LO ervaren dat het aanbieden van bewegen letterlijk om de hoek ligt en dat een groene omgeving daarbij niet per se noodzakelijk is. Sterker: een verhaal laten opschrijven wat natuur, natuurlijke omgeving en ruimte voor hen betekent kan ook de duurzame vonk doen overslaan. Een dergelijke verandering of het openen van een mindset bij studenten in een aanhoudend veranderende samenleving kan het verschil maken. Kern is dat duurzaamheid letterlijk aan den lijve ervaren kan worden en dat (beweeg)activiteiten in de buitenlucht een cruciaal onderdeel daarvan uitmaken (*embodied knowledge*). Durf daarbij letterlijk buiten de gymzaal te gaan en te denken.”

Bronnen

Scan of klik [hier](#) naar de bronnen

Contact

frank.gerritsen@han.nl

Frank Gerritsen is opleidingsdocent aan de ALO-HAN

Kernwoorden

duurzaamheid, buiten, natuurlijke omgeving